

פרוטוקול מס' 20

מישיבת ועדת הכספים שהתקיימה
ביום ה', כ"א בכסלו תשי"ב -
20.12.1951 בשעה 9.00 .

השתתפו:

היו"ר י. גורי
ש. דיין
י. פורדר
י. בדר
ר. שרי
ז. פוזאיב
א. הרצפלד
א. גניחובסקי

נעדרים:

י. אפרתי
ק. לוז
י. דוקח
י. טרלין
פ. סנה
א. ציזלינג
פ. קלמר

מוזמנים:

א. קפלן - שר האוצר
מר זגני - החשב הכללי

סדר-היום:

חוק התקציב לשנת 1951/52

היו"ר י. גורי:

אני פותח את הישיבה.

משרד המסחר והתעשייה:

י. פורדר:

אני רוצה להעיר פה הערה על מבנה תקציב זה. כל הזמן דרשתי להגדיל את התקציב, ולא הצלחתי. הנימוק העיקרי שלי היה: פה מדובר על תעשייה, על יצוא. כולנו בדעה שיש לפתח את התעשייה ואת היצוא. שר האוצר טען כאן ובזדק שיטתו קשר בין שירותים ובין הפרודוקטיביות, ואם נצמצם את השירותים - נקבל פחות תוצרת, שאלה המקספורט היא בשבילנו שאלת חיים ומוות - אבל בתקציב זה אין הכלים הדרושים לכך. לפתע פתאום ישנה הגדלה כאן של התקציב לפיקוח. אני בעד פיקוח - אבל אני חולק על חפיפתו ופירציה בין הפיקוח ובין הגורמים החיביים - שהם חשובים ביותר. אינני יכול לצוא פה מחלקה מיוחדת ליצוא והרושם של הנהלת משרד זה הוא עלוב למדי.

אני בעד הפרדה של אאאאא החשבון המסחרי והאדמיניסטרטיבי. אני גם מבקש הפרדה של שר האוצר על כוונתו של הממשלה בנוגע לפרמיות ליצוא, והיכן מופיע פער כזה בתקציב.

א. הרצפלד:

הצד הטכני של התקציב מפליא אותי. מדוע לא יהיו פירושים יותר? הרזרבה היא קטנה ביותר בהשוואה עם התקציב כולו. זאת אומרת שלא נוכל לשנות הרבה אם נרצה, בקשר לפיקוח וכדומה. אין כאן שום גמישות, כי רוב הכסף נמצא במעייף המשכורות.

כלפינו שר האוצר הוא האדמיניסטרטור של כל התקציבים, ואני שואל אותו: האם אנו אחזנו באמצעים אדמיניסטרטיביים לא רק בגד האדם המועיל בתפקידו, אלא בגד אדם שאינו מלא את תפקידו באופן הוגן לאדם שנא אליו? היתה נכונות להשיל עונש א על יחס בלתי אדיב לקהל, ואני שואל: האם עשינו משהו בנידון זה?

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
20.12.1951

ש. דינו:

השוק השחור הוא אחת הצרות הגדולות של המדינה, אבל הפכו שהוקצב לפיקוח אינו מספיק. בזמן שהיה הפיקוח הראשון בהנהלת דוב יוסף היו באגף הפיקוח 300 פקחים - עכשיו יש 850. בינתיים גדלה ההפקרות ויש צורך בפיקוח נוסף. השכר שהפקחים מקבלים הוא פעוש ביותר - כי הפקח יכול בנקל להתפתות לשוק השחור. משכורת של 60 ל"י לחודש אינה מספיקה.

שר האוצר - א. קפלן:

המשכורת איננה 60 ל"י לחודש. לפי הפכו שהוקצב בתקציב זה ל-850 פקחים מקבלים יותר - כי פקח אינו עובד בדרך כלל שנה שלמה.

ז. סו. אייב:

אחרי פשרד האוצר - פשרד זה הוא החשוב ביותר בתעשייה. היה טוב אם בשעת הדיון על התקציב של פשרד המסחר והתעשייה נקבל סקירה על הפצב באספקת המזון כיום. עלינו לדעת מה היא עבודתו התעשיית של הפשרד הזה, ואז נוכל להעיר הערות מעשיות. צדקו החברים שדיברו על עצם פבנה התקציב הזה. המעיף האחרון מדבר על אגף הפיקוח, ועלול להתקבל הרושם שאם המעיפים המדברים על המשכורת אינם מכונים לפיקוח אלא לדברים פרודוקטיביים. שר האוצר אמר שהוא לא ימשיך בדרך זאת של הוצאת כסף מהחשבון המסחרי להחזקת פקידים, והייתי רוצה להבין: למה בכל זאת מופיעים 100 פקידים עם 40,000 ל"י על החשבון המסחרי של הפשרד?

הייתי רוצה לפחוק את הטלה "המסחר" משמו של המשרד, כי מלה זאת משעה את הציבור. אפשר לחשוב שפשרד זה באמת מעודד ומפתח את המסחר, כפי שמטרתו היתה, אולם למעשה עשה המשרד את הכל בכדי לכבא את המסחר, בפירוד כאשר מדובר על המסחר הפיטווי ולא הקטעווי.

יש פה מעיף בקשר למשלחות מסחריות לחוץ-לארץ. כאשר נגיע להסתייגויות אציע לפחוק את המעיף הזה. אני בדעה שהפשרד הזה אינו צריך לעסוק במסחר, כי ישנם גופים בציבור הצריכים לעשות זאת. הפשרד יכול להתלכט בשאלות מסוימות, לבדוק, לפקח, להדריך - אבל לא לעסוק בעצמו אצאא במסחר. צריך לעשות את החשבון אם שיטה זו שנוהגים בה כעת יש בה פשוט מסכון לפדינה או ההיפך. כמו-כן, צריך שיהיה פיקוח על המסחר. אם המסחר נמצא בידי פרטיות - יכולה הממשלה לפקח עליו, אולם אם המסחר נמצא בידי הממשלה - אין מי שיפקח עליו, אלא צריך לחכות עד אשר יגוא פבקר המדינה, ושיטה זו אינה רצויה. גם ריכוז המסחר בידי חברות פונופוליסטיות אינו רצוי - וישנה שאיפה כזאת בממשלה, לרכז את המסחר בידי חברות פונופוליסטיות.

אשר לשאלת הדורבה ליצוא - הפרשה הזאת היא עגופה מאוד. היה יותר טוב לו כל האנשים הנוסעים לחוץ-לארץ לעסוק במסחר היו יושבים כאן וחושבים כאן כיצד לעודד את המסחר. אין לנו שיטה ביצוא, בכל מקרה של פירות גדולות - האוצר קובע. כשמדברים על פירות קטנות - קובע פקיד מסויים בפשרד בכל העניינים של פרטיות ובאיזו צורה לתת את הפרטיות. הגענו למצבים פרטיים מאוד למשק המדינה. ישנו, למשל, בית חרושת "קייזר-פרייזר" המייצר מכונות ליצוא. הוא זקוק לפרמיה ליצוא, ואז, במקום לקבל מהממשלה את הפרטיות - עוסק בית-החרושת הזה במסחר במזון, דגים-פלוחים וכו', בכדי למכר לעצמו את הכסף שהממשלה אינה נותנת. רוב החברות הגדולות ליצוא הפכו לחברות של יבואנים מסיבה זו. זוהי גישה נוחה מאוד - אבל היא איננה נכונה והיא מסוכנת מאוד. היא רעה מאוד בשביל המשק והייתי רוצה שוועדה של פונופחים תשב ותחליט מה טוב יותר בשביל המדינה ומה מכניס יותר: הפיכת היצואנים ליבואנים בכדי לא לדרוש פרמיות מהממשלה, או שתן פרמיות ליצואנים על-ידי הממשלה?

כמה זמן חושבים להחזיק את הדורבה להקטת טרכוז ליצוא, הנזכרת כאן? הייתי רוצה גם לקבל אינפורמציה על הקניות של הממשלה בחוץ-לארץ. קיימים פשרדי-קניות כאלה, והייתי רוצה לדעת אם הם שייכים לפשרד האוצר או לפשרד המסחר והתעשייה. אי-אפשר לפשרדי-קניות של הממשלה בחוץ-לארץ יעשו הכל בכדי לפגוע בעבודתן של הפירות אצ הקיימות בארץ. האם תפקידם של המשרדים האלה הוא להופיע במקום המסחר, או תפקידם הוא אינפורמטיבי, ביקורת והשגחה?

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
20.12.1981

ז. סוזאייב: יש כאן סכום של - 20,000 ל"י לעידוד מלאכה ותעשייה זעירה. האם מתוך הסכום של יותר מ-2,000,000 ל"י - סכום זה הוא מפקיק?

יש לי משאלה: קיימת בעיה של משלוח עזרה לקרוביה הנמצאים ברוסיה, ובשנה הקודמת היו נותנים הקצבה לכן. משרד הפסחור והתעשייה צריך אאאאא לקצוב כמות מסויימת של בדי ונעליים ומשרד האוצר צריך להקצוב סכום מסויים לסם משלוח פכס לרוסיה הסובייטית. הסכומים אינם גדולים, והפעולה הזאת צריכה להיעשות.

שר האוצר - א. ספלון: האם ישנו הבדל בשטח זה בין רוסיה ובין ארץ אחרת?

ז. סוזאייב: רוסיה דורשת משלוח סכס בטבע זר.

ברצוני לשאול: האם שוכח ההשקעות בכלל עדיין בתקציב של משרד הפסחור והתעשייה? חברי הכנסת דוק ואריאב בקשו שבשיבה הבאה ביום ג' תינתן להם הרשות להעיר הערות מפסר בענין זה.

י. בדר: לטור: אני הייתי מציע לקיים ישיבות אודות בשבוע הבא, נוסף לאלו שהוחלט עליהן, בי העבודה שלפנינו פרוכה, ולא נצליח לגשור את התקציב עד ליום א' הבא.

היו"ר י. גורלי: יו"ר ועדת העבודה הודיע לי שקיים תקדים, שכאשר ועדת הכספים דנה בתקציב הפיתוח, היא מתליעצת עם יושבי-ראש ועדת העבודה והכלכלה. צריך להרכיב, אפוא, ועדת פסנה משותפת משלוש הוועדות האלו. בוועדת פסנה זו צריך להשתתף לפחות אחד מכל סיעה.

ד שרני: בטעמיך: "עידוד מלאכה ותעשייה זעירה", אם הכוונה היא באמת לעידוד המלאכה והתעשייה וגם בכפר - הרי הסכום שהוקצב לכך איננו מפקיק.

שר זנגני: התקציב הזה מורכב מ-3 חלקים: פסחור ותעשייה; אגף אאאאאאאאאאאאאאאא; פיקוח. כל התקציב שאושר למסחר ותעשייה וצדדן הגיע ל-1,000,000 ל"י. ל-9 חרשים היה זה תקציב של -600,000 ל"י, כך שהתקציב גדל רק באופן יחסי.

מספר האנשים: כמשרד זה נוטר עכשיו הוא קיבל עובדיה שאושרו קודם לאגף הצדדן 1248 איש; 94% למסחר ותעשייה; אפסקה וקיצוב - 900 איש, ואגף הפיקוח/3100 איש. אנו נתנו לפיקוח קצת פחות עובדים, כי חשבנו שכל משרד יש משנה מפקיקוח.

התוספת של החשבון המסחרי באה לפי החלטת ועדת הכספים ולא לפי האינדיבידואליזם של האוצר. משרד החקלאות ביקש זאת, וזיסק את בקשתו כי אותם האנשים עומדים למעשה במסירה על תחנות. אין זאת הוספת קבועה ולא המשש תקדים. בין העובדים ישנם כאלה שעבודתם קשורה ממש עם החשבון המסחרי, ואין הם קשורים לעובדים האדמיניסטרטיביים. לא בכון שבתקציב הקודם היה חשבון של מספר עובדים על החשבון המסחרי. למרות זה שאבקר המדינה היגר על כך. זה היה באופן זמני. משרד האפסקה והקיצוב היה משלש את הכסף באופן זמני מהחשבון המסחרי עד שאושר פיננסיים של העובדים האלה באופן קבוע.

אשר לרזרבות - אין עכשיו רזרבות בשום משרד, כי אין אנו רוצים שישתמשו ברזרבות למטרות אחרות. את ענין הנפיונות בייצור תוצרת חקלאית ברצוני לבדוק שוב, ואחרי שאבדוק, אתן תשובה.

משלוחות מסחריות: משלוחות מסחריות לחוץ-לארץ היו קיימות כל השנים, עוד מימי המשלה הזמנית. משרד כזה בחוץ-לארץ אינו סכוון דוקא לאנשים היוצאים לקנות פחורה, אלא לפעולות המחלקה בקטר עם הכספים וכו'. גם עידוד תעשייה ומלאכה זעירה קיים כל הזמן. הסכומים למטרות אלו גדלים והולכים.

ישיבת ועדת הכספים
20.12.1951

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

חצי

ג. סוזאניב:

שעתם שהקציבו לפנינו/שנה אאאא לחבריים
שנוכסו לארגון געלי סלאכה, ליבוא חסרי
גלט ספע האוצר - 100,000 ל"י. מניין בא הקציב זה?

ער האוצר - א. קפלן:

אשר לענין הפרטיות: אמרתי כבר בהרצאתי
בכנסת שפרטיות, פירוש הדבר: להעלות
מחיר הדולר קבוע, לדוגמא: יהלומים. ליהלומים עולה לנו דולר כ-900
פרוסה, בכדי לאפשר להם את העמידה בשוק. חלק מהכסף הזה הלך לשבץ.
זה קצת פחות מהדולר של יבוא ללא תשלום. חלק אחר סכסך זה ילך
ל"קפיל גורט". לא מצאנו לנכון להכניס זאת לתקציב, מפני שקשה לנו
להשיג את הכספים. ישנה ועדה בין-משרדית הקובעת את הפרטיות. האוצר
קבע קודם שקיימים, ומטר לוויעדה הבין-משרדית שתקבע את הפרטיות בהתאם
לחשיבות היצוא והיכולת לשאת בפרטיות. לכן היה מי שקיבל 10% תוספת,
והיו כאלה שקיבלו 40%. הפרדסנים הגישו בקשה - ולקחו אותה בחזרה וטרם
הגישו לנו בקשה אחרת.

י. פורדר:

האם נותנים גם איזו פרטיה בדביזים,
למשל: אם מישהו הצליח להגדיל את היצוא
באופן ניכר?

ער האוצר - א. קפלן:

מעמידים לרשות אדם או מפעל כזה דביזים
רק לצרכים הדרושים לו ולמפעלו, אבל לא
למסחר חופשי.

א.מ. בניחונסקי:

אזרח חוץ-לארץ, המביא חומר גלם שלו
ומעבד זאת פה ולוקח אאא איתו מחוץ
כוגטרת בחזרה, האם אי-אפשר שישלם את שכר העבודה, אחצית במטבע זר
ומחצית במטבע ישראלי?

ער האוצר - א. קפלן:

עד עכשיו קיבלנו בא 100% במטבע ישראלי.
עכשיו אנו הושבים על השפחה. נכון שאנו
דנים כעת על קביעת אחדות סטרייט במפעלים, לפי סוגים. תמיד היינו
מתחשבים עם יכולת המפעל. הוצע כבר שנתחשב עם המפעל היעיל ביותר. כאשר
אתה צריך לקבוע פרטיה, עומדת לפניך השאלה: האם תתחשב בתפוקה של המפעל,
או לא? עומדת כעת שאלה של הפסקת הבדיקה האינדידואלית, אבל אז
נצטרך אאאאא להתחשב או במפעל היעיל ביותר, או במפעל שהיצור בו ממוצע.
הקושי הגדול ביותר הוא אי-התיאום בין התיכנון ובין הרצון לקואופורציה
עם האיגודים, המבקרים אותנו על כל צעד ושעל.

אשר לתלונות: בקשתי היא שיגישו לנו

תלונות על יחס פפקידות לקהל, ואנו טענישים פקיד אשם, העונש יכול להגיע
אפילו עד לפינוריים. בפידה שמגיעה תלונה - היא מתבררת, או על-ידי
המסדר בעצמו, או על-ידי ועדת התלונות. אולם אם באה תלונה סתמית - בלי
פירוט ופירוט - אין אנו יכולים לעשות מאומה. אני רוצה לבקש מיוזמי
הוועדה שידברו בכנסת ושידגישו שאנו מבקשים את אאא שיתוף הציבור גם
בפיקוח. לא נסדר פיקוח בלי עזרת הציבור. כל אחד דורש שהציבור יעזור
בפיקוח - אולם כאשר מגיעים הדברים לדברים של טמט, מטמט כל אחד ושולח
את השני במקומו. בקרוב אנו עומדים להקים את המועצה הכלכלית.

בקשר למתנות לרוסיה, אאאאאאאא אינני
יכול לתת תשובה כרגע, עלי לבדוק קודם את העניינים.

ע. דיין:

מה בדבר המשלוח של פרי הדר ובננות לרוסיה?

ער האוצר - א. קפלן:

בפעם הראשונה שהצלחנו לקבל מהם הזמנה,
היתה השביתה של היפאים, אחר-כך השטפון,
והאמת היא שהם מאיימים כבר, כי הם רוצים את המצרכים עוד לראש השנה שלהם.

הופעתי פעם בפני הוועדה הכלכלית ודיברתי
על חרויות היצוא ועל אשר אאאא

א.נ.

ישיבת ועדת הכספים
20.12.1951

שר האוצר - א. קפלן:

שיעור בפרוטוקולים של אותה ישיבה, כן הרציתי על נושא זה בוועדת הכספים לפני זמן-מה, ועם בפרוטוקולים של ישיבה זו אפשר למצוא את החומר.

אשר להענקת לטוחרים וכו': הענין הוא מסובך מאד. לדוגמא: נתנו כ- 2,000,000 דולר להבאת צמיגים וחלקי-חילוף. אנו נתקלים כעת בשוק שחור ובמחירים פנטסטיים הן מנקודת מבט של הסכומים והן בגלל אנשי ההובלה. היו אצלנו אנשים מאנגליה שרצו להשקיע כספים, ואינני מוכן שהרשות להם לבחוק את בעיית ההובלה אצלנו כי בכמה ענפים זוהי השאלה המכרעת. ישנו ניצול בהובלה, לפעמים גם באותן הסוכנויות שהממשלה הביאה וחילקה לאנשים. קרה, שבכדי להוציא את הסוכר מהנסל שילמו פשרי הממשלה למעלה מהמחירים הרשמיים. החלטנו להקים צי הובלה יבשתי של הממשלה. החלטנו גם להשתמש בחלוקת הסוכרים שילכו במחירים קבועים למצרכים מסויימים. ניתן צמיגים וחלקי-חילוף לאלה שיקבלו עליהם את המרות ואת הפיקוח, ואם לא - לא ניתן. התנהל טשא-ומתן בין הפרדסנים ובין המובילים; הם לא רצו לדון אתי. אמנם ישנם מחירים רשמיים - הם אמרו - אבל הסוכנויות לא יבואו בזמן. אינני יודע באיזו מידה בצליח על-ידי פיקוח על הצמיגים וחלקי-החילוף - אבל זהו הפתרון היחיד שאני רואה. אם יש רק טעם חלקים - וצריך לחלק אותם בין אנשים רבים, צריכה להיות שיטת-מה של חלוקה. אנו חייבים לקמץ בכדי שאפשר יהיה לפעול.

ז. סוזאייט:

בענין הצמיגים וחלקי-החילוף היתה שגיאה מצד הממשלה. כי ~~אם~~ דרשה לתת את הצמיגים ~~ל~~ לארגוני-ההובלה, ~~אם~~ בשבילה ארגון הובלה זה דבר קדוש.

שר האוצר - א. קפלן:

בשבילי קדושה רק המטרה; יתר הדברים הם בשר ודם. ארגון בעלי-המלאכה פנה אלי בכמה תלונות: א) מדוע הם צריכים להיות תלויים בתאחדות בעלי התעשייה? ב) הם תלויים גם בסוחרים הטבקאים מאיתם סכומים פנטסטיים, ומדוע עליהם לסבול זאת? מדוע אסור לנו לעזור לארגונים, אם הם דורשים את עזרתנו?

20,000.-- הלירות הנזכרות כאן לעידוד

מלאכה ותעשייה זעירה, הולכום או להוצאות ארגוניות, או להוצאות משרדיות של חוגים שלא קל לארגן אותם. העזרה הגדולה לחוגים אלה היא באמצעות תקציב הפיתוח, וזאת אנו גותבים להם על ידי תמיכות וכו'.

חבר הכנסת פוזאייב שאל: אילו משרדי

קניות יש בחוץ-לארץ, ומה תפקידם? ברגע זה ישנו משרד-קניות אחד הקוראים לו: משלחת לאספקה, הנמצאת בארצות-הברית. אנו דנים על הקמת מרכז כזה גם באירופה, אולם הקושי העיקרי ~~א~~ באירופה הוא בהשגת האנשים. מרכז כזה מקבל יפוי-כח מכל המשרדים שיש להם קשר עם חוץ-לארץ. תפקידה הראשון של המשלחת הוא: במידה שיש הזמנות הממשלה ובמידה שעלינו להיות אחראים בעד קרדיטים - היא צריכה לדאוג לכך. המשלחת אינה צריכה להיכנס לקניות לשם חברות פרטיות, אלא רק לתת את העזרה ואת ההסברה. היא מבצעת גם פעולות מסחריות, הם שיפלו בכל הפחות המסחריות בענין ~~א~~ התמכורה, דואר, שלגוף ונסל. אני רוצה להכניס למסגרת פעולותיה של המשלחת גם ~~א~~ ענינים אחרים.

י. פורר:

היתה הרחבה, ועכשיו עד 65% טכל הקניות בעשות באופן ישיר על-ידי הממשלה.

שר האוצר - א. קפלן:

הגענו לידי הסכמה ~~א~~ ממשלה אחת או שתיים שנקנה מהן הכל באופן ישיר. אני מסכים שתהיה ועדת שתבדוק את הענינים ותראה באיזה אופן מתנהלים הענינים בצורה זולה יותר.

~~א~~ מרכז ההשקעות מופיע גם הוא בתקציב

של משרד המסחר והתעשייה - אבל הוא חלק, ההוצאות האדמיניסטרטיביות לחוד, והוצאות אחרות לחוד, ובאופן כזה איננו בא בצורה מגובשת. אני מסכים שבפעם הבאה יופיע מרכז ההשקעות בצורה ~~א~~.

היו"ר י. גורדי:

הישיבת הבאות של ועדת הכספים בשבוע הבא תהיינה כדלהלן: